

BLYSTADLIA

Skisseforslag til etablering av parselhage i Blystadlia

Utarbeidet for Blystadlia Miljøforum

Av Kristin Sunde Landskap
MLA

PARSELLHAGE I BLYSTADLIA

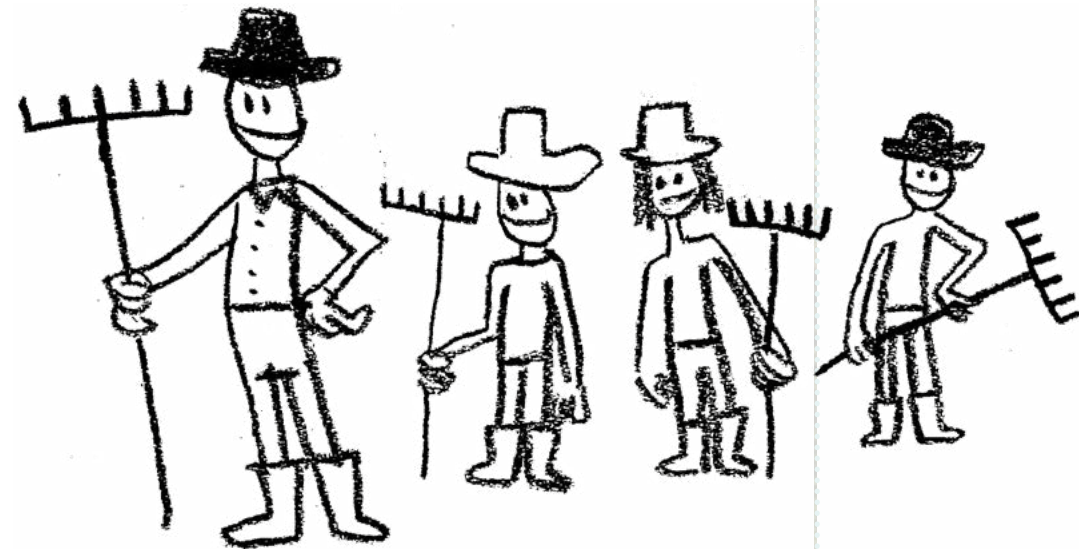
PROSJEKTETS FORMÅL

Blystadlia Miljøforum har initiert søknad om etablering av parsellhage på grøntområdet utenfor Bjørnefaret 3 (Gnr 103 / Bnr 314). Grunneier på tomta er Rælingen kommune. Det er avklart med Rælingen kommune, og administrasjonen er positiv til et slikt tiltak.

Det må rettes en formell søknad om å inngå en langsiktig leieavtale for området. Dette dokumentet er et skisseprosjekt som kan legges til grunn i en slik søknad.

Skisseprosjektet inneholder:

1. Situasjonsbeskrivelser
2. Overordnede forslag til programmering og uttrykk
3. Overordnet forslag til utvikling i trinn

BLYSTADLIA MILJØFORUM

Blystadlia Miljøforum er en forening som har som formål å arbeide for å bedre bomiljøet i Blystadlia gjennom aktive tiltak som bedrer beboernes livskvalitet og styrker deres tilhørighet.

KRISTIN SUNDE LANDSKAP

KSL tilbyr planlegging og praktiske oppgaver knyttet til hage- og landskapsarkitektur. Ved siden av å være et designkontor for uterom, er KSL en praksis som omfavner et bredt utvalg av prosjekter innenfor landskapsarkitektur. Visjonen er å skape tettere relasjoner mellom mennesket og omgivelsene, og på den måten danne mer motstandsdyktige kretsløp.

PROSJEKTET

PROSJEKTOMRÅDE

Blystadlia er et boligområde i Rælingen kommune i Viken fylke. Bebyggelsen består av boligblokker, rekkehus, eneboliger, en barne skole, to barnehager og et butikkssenter i Rælingsåsen. Blystadlia ble utbygget på 70-og 80 tallet og hadde registrert 2484 innbyggere i 2019 fordelt på 1150 boenheter.

Blystadlia er et sammenhengende område, avgrenset av Blystadringen. Prosjektområdet ved Bjørnefarets borettslag (som markert med rødt felt), har et samlet areal på 3263 m².

Blystadlia er et familievennlig område med mennesker i alle aldre fra ulike kulturer. Årlig arrangeres utendørsarrangementet "Blystadliadagen".

FOKUS

En forutsetning for søknaden til kommunen, er at parsellhagen skal være et tiltak som er inkluderende og åpent for alle. Det vil ikke tillates faste installasjoner som bygninger m.m.

DAGENS SITUASJON

Fordeler

FLEKSIBELT AREAL

Grøntarealet ved Bjørnefaret 3 er et stort område med plass til å teste både plass-krevende former for urbant landbruk som f.eks. større felles jorder og slåtteng. Det finnes også nok plass til å huse en stor gruppe mennesker, slik at parsellhagen kan utvides til et tilbud for mange.

SYNLIGHET

Gressletta på prosjektområdet brukes i dag som en gjennomfartsåre for folk i nabolaget, slik at området allerede har en viss offentlighet. Etablering av nye tiltak her vil derfor bli synlig for mange i nabolaget.

ET LOKALSAMFUNN

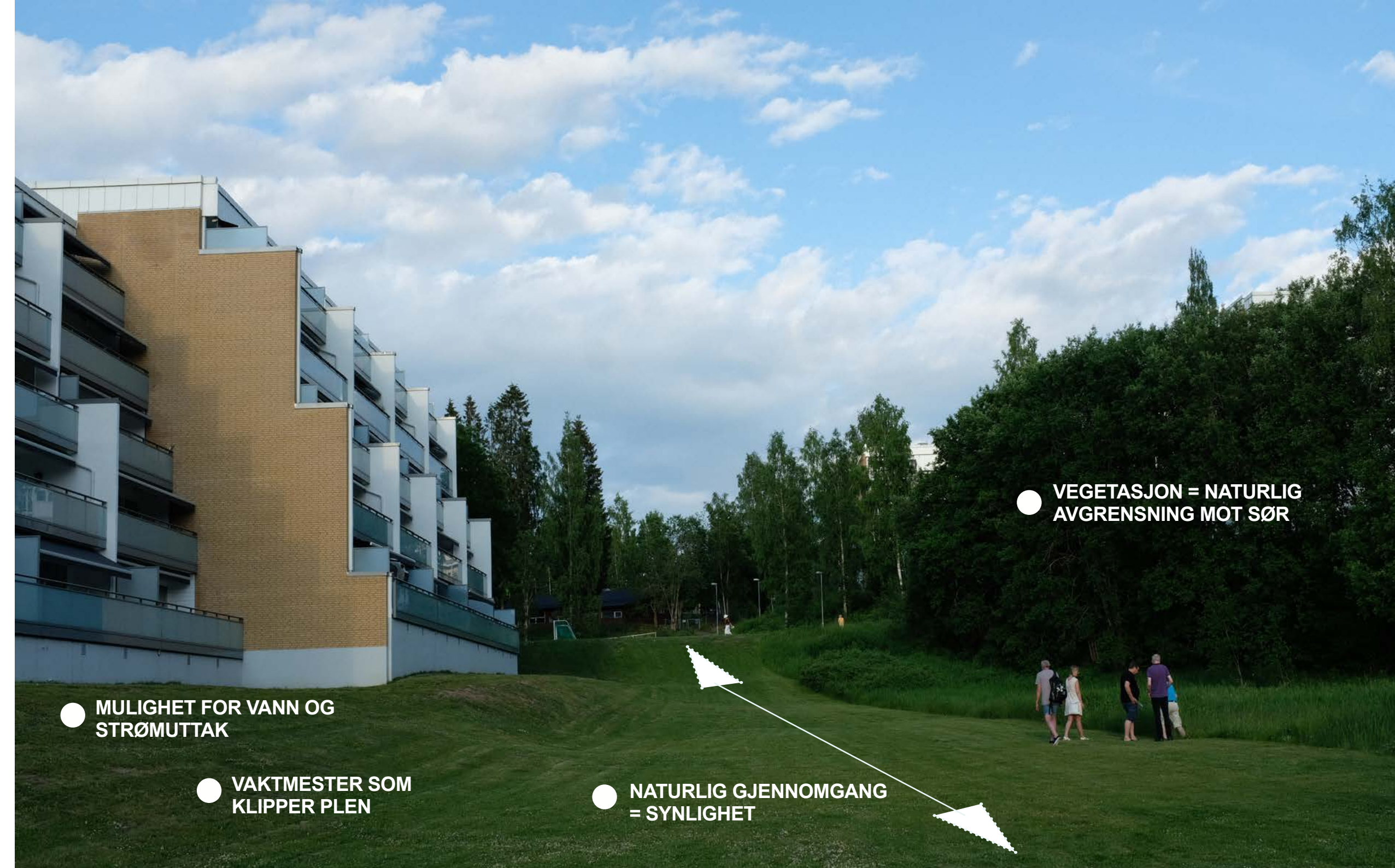
Det er en fordel for etablering av parsellhagen at det finnes et allerede eksisterende lokalsamfunn med 1150 boenheter, samt nærliggende skole, barnehage, butikk, idrettsarenaer.

FRIVILLIGHET

Ildsjeler er en forutsetning for et vellykket parsellhageprosjekt. Blystadlia Miljøforum representerer en engasjert gruppe som kan samle folk og spre glede, ideer og entusiasme.

EKSISTERENDE INFRASTRUKTUR

Man finner en naturlig avgrensning av området i vegetasjonsbeltet mot sør, med et nettverk av eksisterende veitraseer og stier. Man kan i tillegg dra nytte av eksisterende infrastruktur med nærliggende strøm og vann-tilførsel.

● MULIGHET FOR VANN OG STRØMUTTAK

● VAKTMESTER SOM KLIPPER PLEN

● NATURLIG GJENNOMGANG = SYNLIGHET

● VEGETASJON = NATURLIG AVGRENSNING MOT SØR

DAGENS SITUASJON

Utfordringer

MANGEL PÅ ET SAMLENDE STED

Blystadlia mangler, ifølge Blystadlia Miljøforum, en samlende, inkluderende møteplass i nærmiljøet. Prosjektområdet for parsellhagen ved Bjørnefaret, har potensiale til å være et samlende sted, men mangler programmering og muligheter for opphold med benker, bord og aktiviteter.

FORANKRING

Prosjektområdet består av et stort areal delt i tre: vegetasjonsbelte mot sør, viltvoksende plen og klippet plen. Det er ingenting på grøntområdet som danner et naturlig fokus som forankrer stedet visuelt.

AVGRENSNING OG ROMINNDELING

Det er mangel på avgrensning mellom grøntområdet og naboer i Bjørnefaret borettslag. Det er heller ingen romskapende elementer i form av vegetasjon eller lignende på området. Her er det mye plass, men lite utnytting arealmessig og arkitektonisk.

HVORDAN UNNGÅ UØNSKET AKTIVITET

Det er ønskelig å etablere et samlingspunkt på prosjektområdet, men dersom man skaper noe som er for stort og attraktivt for opphold, kan man risikere å tiltrekke seg festglade ungdommer m.m. Dette kan skape konflikt med naboer, samt forårsake hærverk på området.

ETABLERING OG ØKONOMI

Et hvilket som helst landskapsinngrep krever kostnader som kan være større enn man ser for seg. Det er viktig å lage en etableringsplan som sørger for utvikling i **riktig skala i forhold til økonomi.**

● INGEN AVGRENSNING MOT LEILIGHETER

● MANGEL PÅ GOD ROMINNDELING OG MULIGHETER FOR OPPHOLD

● INGEN FORANKRING AV STED I FORM AV ET SAMLINGSPUNKT

● MYE Plass, MEN INGEN PROGRAMMERING OG FUNKSJONSINNDELING AV ROM

FOKUS

ET SAMLINGSPUNKT

Parsellhagen vil være et lavterskeltilbud som kan samle et nettverk av folk, bedrifter, grupper og initiativer i nærmiljøet. En parsellhage vil også bidra til å forskjønne og gjøre grøntområdet mer innbydende og tiltrekkende for alle innbyggere i nærmiljøet. Riktig utformet, vil det kunne bli et nytt samlingssted i Blystadlia.

INKLUDERING

I en tid da stadig mer foregår på smart-telefon og Ipad, vil et parsellhageprosjekt kunne være en motvekt som samler store som små om felles aktiviteter ute i det fri. Det kan også bli et viktig møtested mellom generasjoner og kulturer.

LÆRING

Hagen vil også være et sted der man ved hjelp av deltakelse kan skape og styrke verdier knyttet til bærekraft og sosial inkludering i Blystadlia. En parsellhage kan bidra til bevissthet og kunnskap om det økologiske samspillet i naturen og om lokal matproduksjon.

HELSE

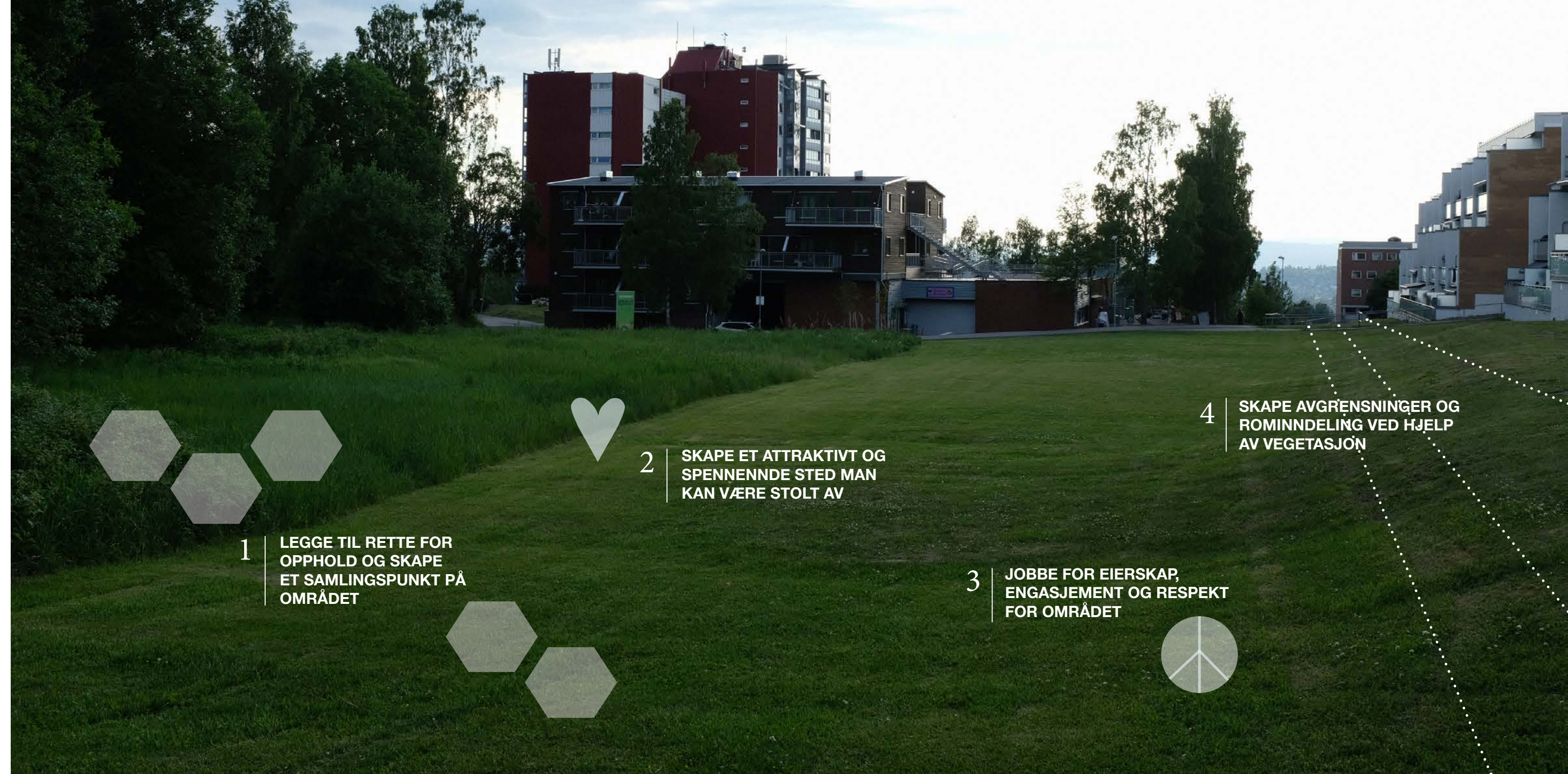
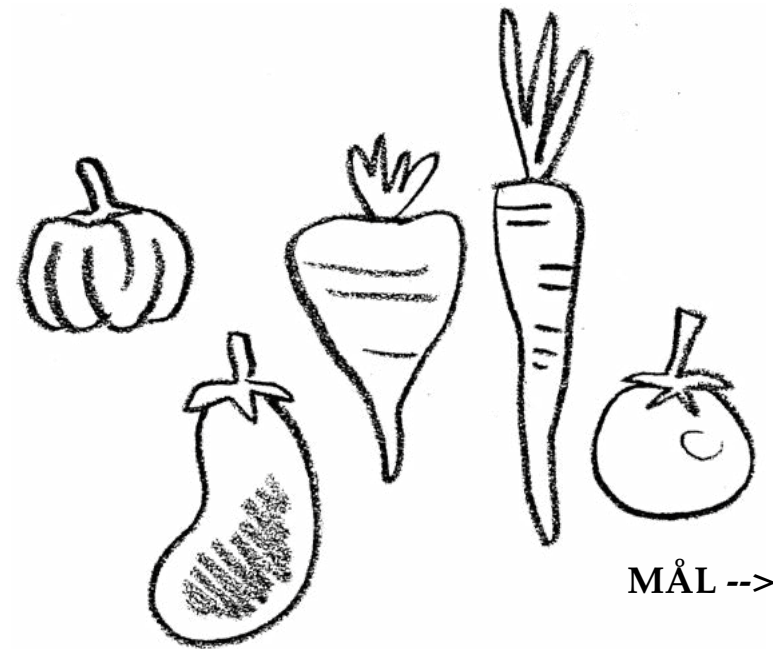
Hagen vil kunne fungere som en helseressurs for både enkeltpersoner, det lokale økosystemet og for lokalsamfunnet. Parsellhagedyrking kan være en helsefremmende aktivitet, med betydning både for psykisk og fysisk helse.

VISJON OG MÅL

ET STED DER FOLK I BLYSTADLIA MØTES

Blystadlia parsellhage har potensiale til å bli en plass der hagearbeid og urbant landbruk knytter sammen nærmiljøet med lærerike og helsefremmende aktiviteter.

VERDIER

DELTAKELSE

Parsellhagen i Blystadlia vil kunne danne en møteplass der interesserte innbyggere fra ulike kulturer kan bli inkludert og delta. Et inkluderende felleskap er en viktig arena for kommunikasjon, solidaritet og miljøbevissthet.

VELFERD OG HELSE

Fysisk og mental aktivitet i natur er helsefremmende. Natur- og kulturbaserte aktiviteter representerer potensiale for å styrke livskvalitet, fellesskap og miljø. Når vi er med i et fellesskap med lav terskel for deltakelse, kan det skape en følelse av likhet og verdighet.

RESILIENS OG BÆREKRAFT

(Resiliens = Evnen til å håndtere kriser og påkjenninger på en positiv måte)

Et inkluderende felleskap er en viktig arena for kommunikasjon, solidaritet og miljøbevissthet. En parsellhage kan styrke både individ og fellesskap.

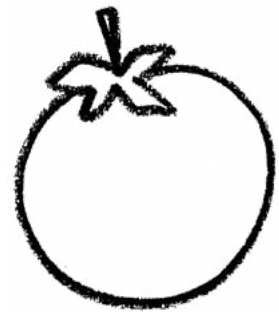
Det som er unikt med spiselige planter, er at når vi samhandler med dem, blir vi aktive vesener. Ved den avslappende, men også nyttige aktiviteten, glemmer vi oss selv. Det er nesten som å bli noen andre, og følelsen av å være produktiv og nyttig er definitivt en vei tilbake i samfunnet for mange mennesker.

Jeg lurer ofte på: kan man bli et helt menneske uten å være i direkte kontekst med naturen?

Marianne Leisner,
Grønn Omsorg på Bygdøy Kongsgård

BLYSTADLIA FORSLAG

BLYSTADLIAKUBENE - ET STED MAN SAMLES!

0- BLYSTADLIA BIKUBE

Denne plantegningen er basert på en idé om at hele området er et sted for urbant landbruk, enten det er frukttrær og bærbusker langs stien, slåtteng eller dyrkekasser. Forslaget ser på muligheten for å etablere et kubemønster som gradvis kan bli utvidet i takt med interessen for hagen. Bikuben - et sted å samles!

1- ETABLERING AV NY STI

Istedenfor et stort område med klippet plen, foreslås det å klippe kun en bred gjennomfartsåre som bukker seg nedover området. Stien må vedlikeholdes.

2- ETABLERING AV SAMLINGSSTED

På tegningen til høyre, kan man lese av et område som er et tenkt samlingspunkt. Her kan man sette inn midlertidige installasjoner som en matlagings- og vaskebenk, et redskapsskur, et stort langbord og benker å sitte på. Man kan også her sette inn en bålpanne eller en annen form for ovn til matlagning og baking.

3- SLÅTTENG OG INSEKTER

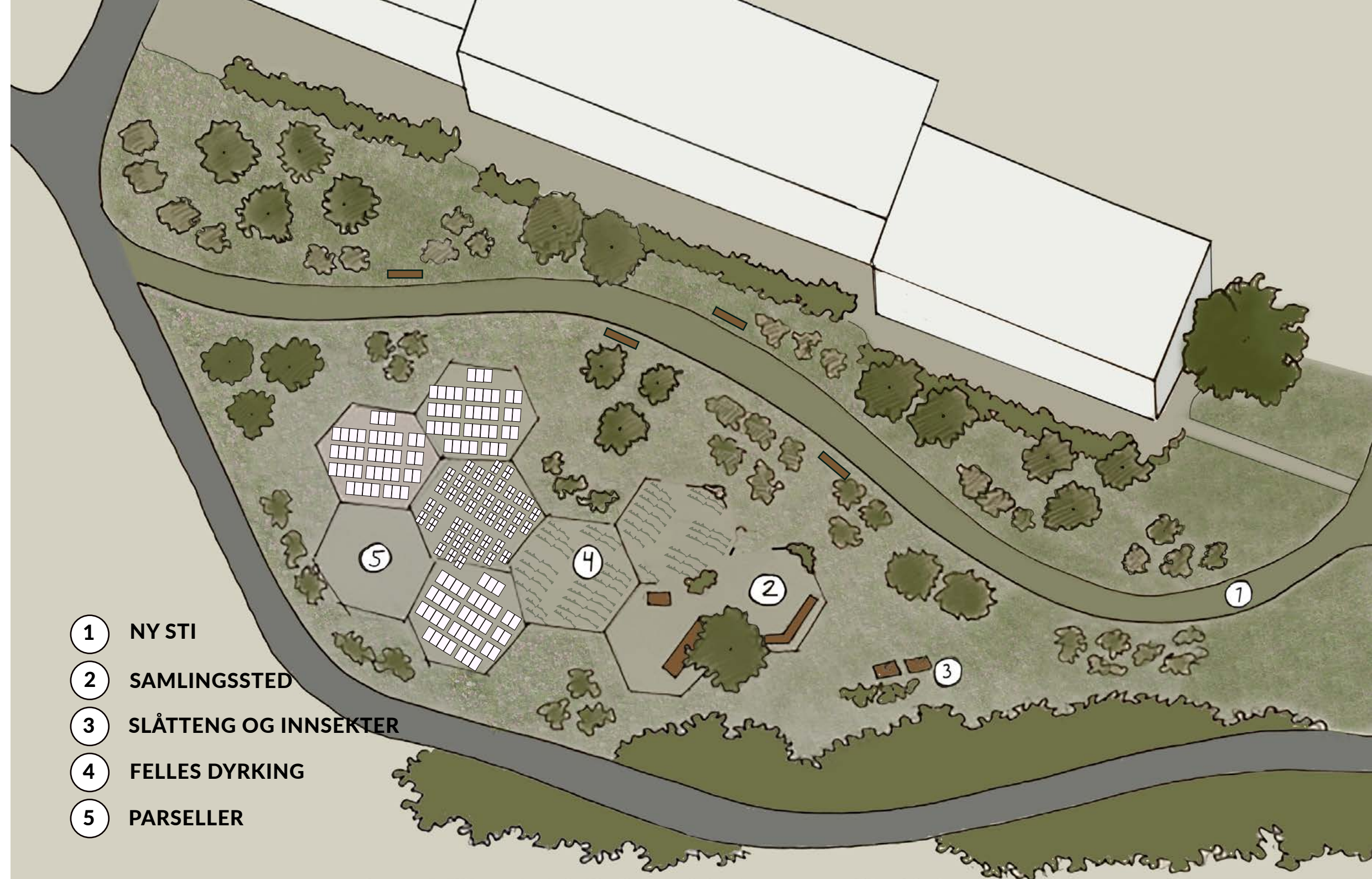
Det foreslås her å jobbe med engvegetasjon som kan være til glede for insekter og forbipasserende. Her kan man luke ut de invasive (infiltrerende) artene og forsøke å introdusere nye arter i enga hvert år. Man kan også introdusere bikuber og insektshotell dersom interessen er der.

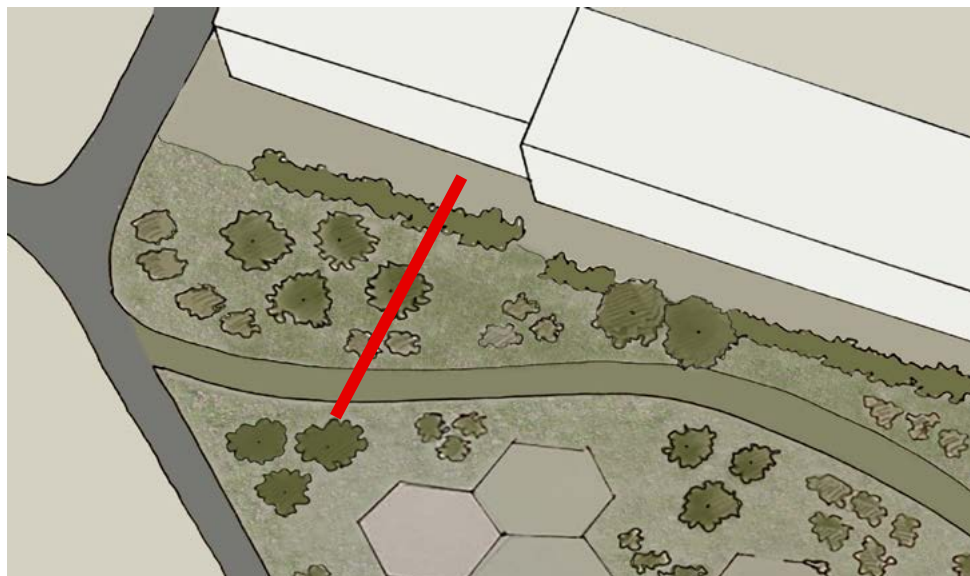
4- FELLES DYRKINGSOMRÅDER

Det foreslås å etablere noen "kuber" som er felles; drives på dugnad av en gruppe. Dette kan være et godt alternativ til individuelle parseller for grupper/ barnehager/skoleklasser.

5- PARSELLER

På de øvrige områdene foreslås det å etablere ulike størrelser av klassiske parseller; store dyrkekasser (f.eks. 3 x 5m) eller små dyrkekasser (4 stk. à 1 x 1m). Det er en fordel å se an interessen for individuelle parseller før man bestemmer antall.

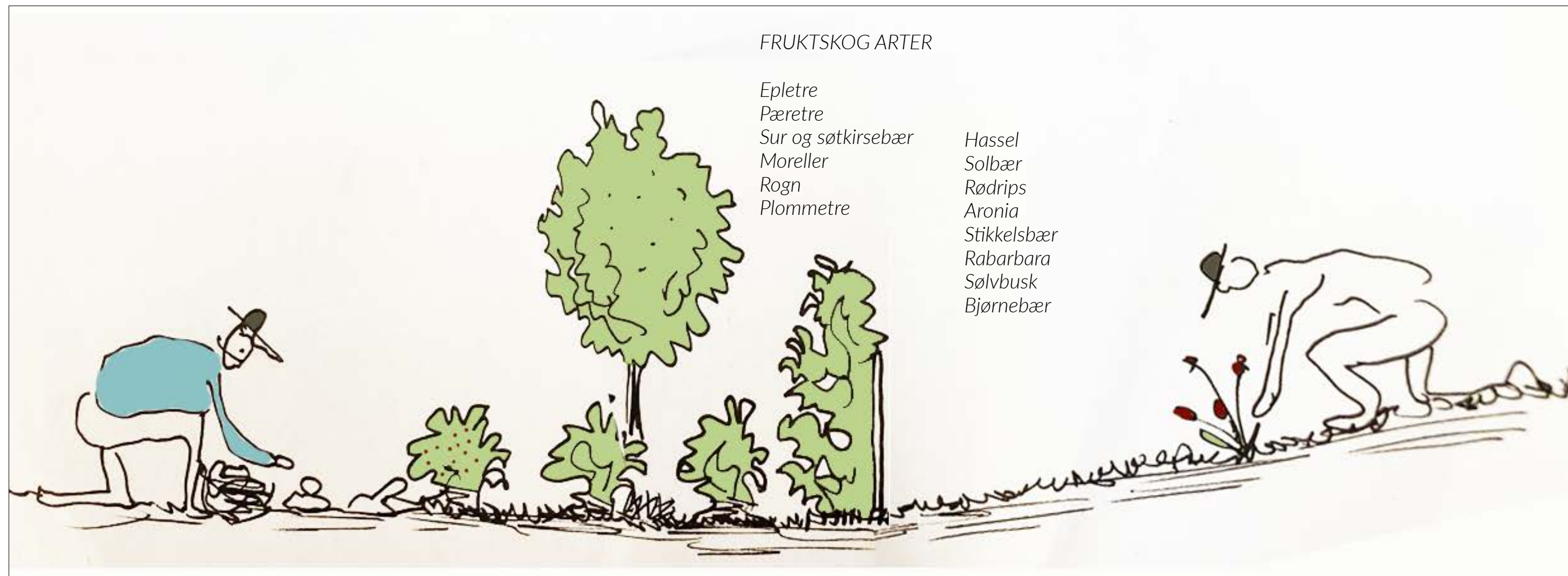

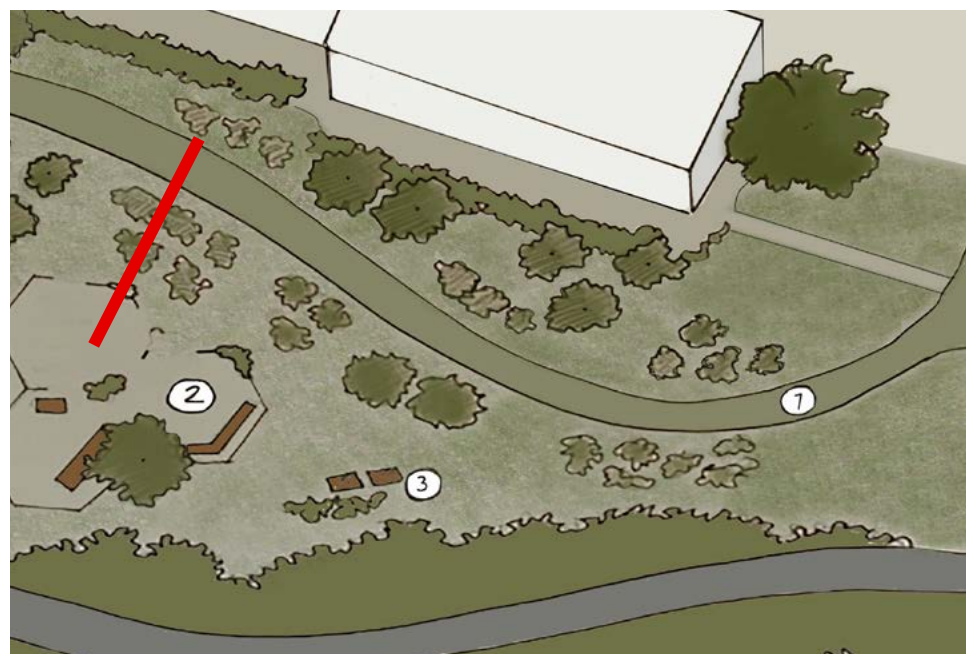
FRUKTSKOG

Det er mulig å plante bærbusker og frukttrær på hele området, spesielt langs stien. Man vil da kunne bruke vegetasjon som et trivselselement for dem som kun går gjennom området på vei til skolen eller butikken, og man vil også kunne høste bær og frukt om høsten. Om våren vil trærne blomstre vakkert, og om høsten får trær som kirsebær vakre høstfarger.

AVGRENSNING MOT NABOER

I dette forslaget foreslås det å etablere en slags hekk mellom sti og frukttrær som en naturlig avgrensning mot Bjørnefarets borettslag. Det kan være en fordel å ha en avgrensning mellom parselhage og naboer, slik at hagen ikke oppleves invaderende.

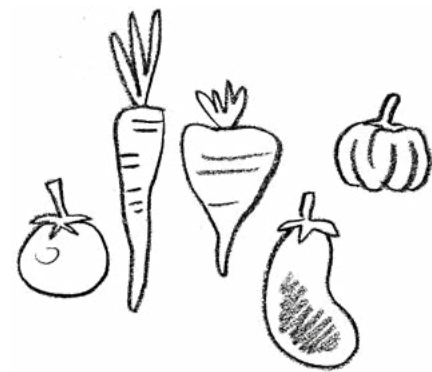

VEGETASJON SOM ROMDANNER

Trær og busker langs stien er romdannende, og man kan sette inn benker langs stien som oppmuntrer til opphold og hvile på handleturen. I tillegg skaper vegetasjon avgrensninger til dyrkingsområder, uten å være ekskluderende. Her kan forbi-passerende nyte synet av frodige bed, uten at det er noen invitasjon til å ta med seg mat fra andres bed. Inne i "kubene" kan man også vurdere å klippe gresset kortere for å gjøre arbeidet der enklere.

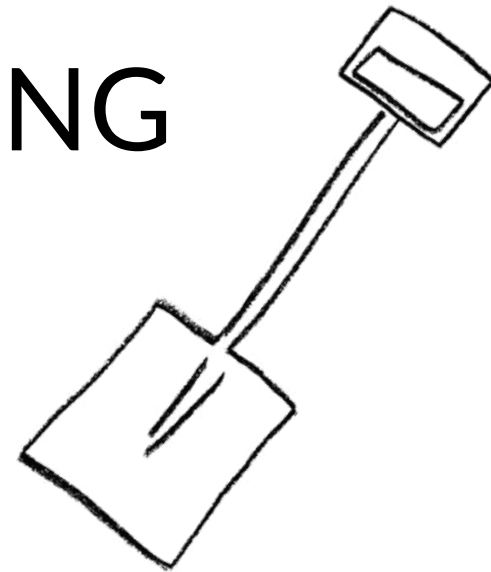

EN HAGE TIL GLEDE OG INSPIRASJON

Ved å jobbe med etablering av urbant landbruk og ikke bare med individuelle parseller, og å tenke hele området som et produktivt landskap, vil man kunne utnytte det store arealet på en måte som er til glede og inspirasjon for både brukere av parsellhagen og for forbipasserende.

TRINNVIS UTVIKLING VED ETABLERING

TRINNVIS UTVIKLING VED ETABLERING

GJENNOMFØRING

Man kan gjennomføre mange viktige trinn tidlig i prosessen med etablering av en parsellhage:

2020

- Sørge for å skaffe et skisseprosjekt som kan fungere som grunnlag for å gå i dialog med borettslag, skole og SFO.
- Arrangere et åpent møte for å gjøre planene kjent for innbyggere og komme i kontakt med ildsjeler som ønsker å bidra til at dette blir et vellykket prosjekt.
- Begynne med aktiviteter slik som sankevandring og middager, som kan samle folk og skape engasjement og interesse.
- Søke om permadugnad.
- Lage noen kunstinstallasjoner eller skilt med barnehage eller skole, som informerer om prosjektet.

2021

- Samle inn informasjon på slutten av 2020 eller tidlig i 2021 som kan fortelle hvor mange og hvor store parseller man skal lage utfra interessen den første sesongen.
- Skaffe redskaper og få tak i et lite skur med en hengelås.
- Våronndugnad: Slå plen, rake, lage kompostbinger og sette poteter i plen, etablere ny sti.
- Plante busker og trær, lage et lite antall kasser hvis økonomien tillater det.
- Hvis økonomisk mulig: Leie inn en profesjonell utøver som kan veilede i etablering av slåtteng.

2022

- Leie inn gravemaskin for å grave opp bed.
- Utvide parseller.
- Etablere et mer permanent vann- og strømuttak på området.
- Engasjere noen fra lokalmiljøet som skal ha ansvaret for organisering og skjøtsel av hagen, spesielt av felles dyrkeområder.

ORGANISERING

Blystadliahagen ble stiftet med vedtekter og styre 29.4.2020 og registrert i Enhetsregisteret i Brønnøysund 15.5.2020.

TRINN 1: STEDSKAPING

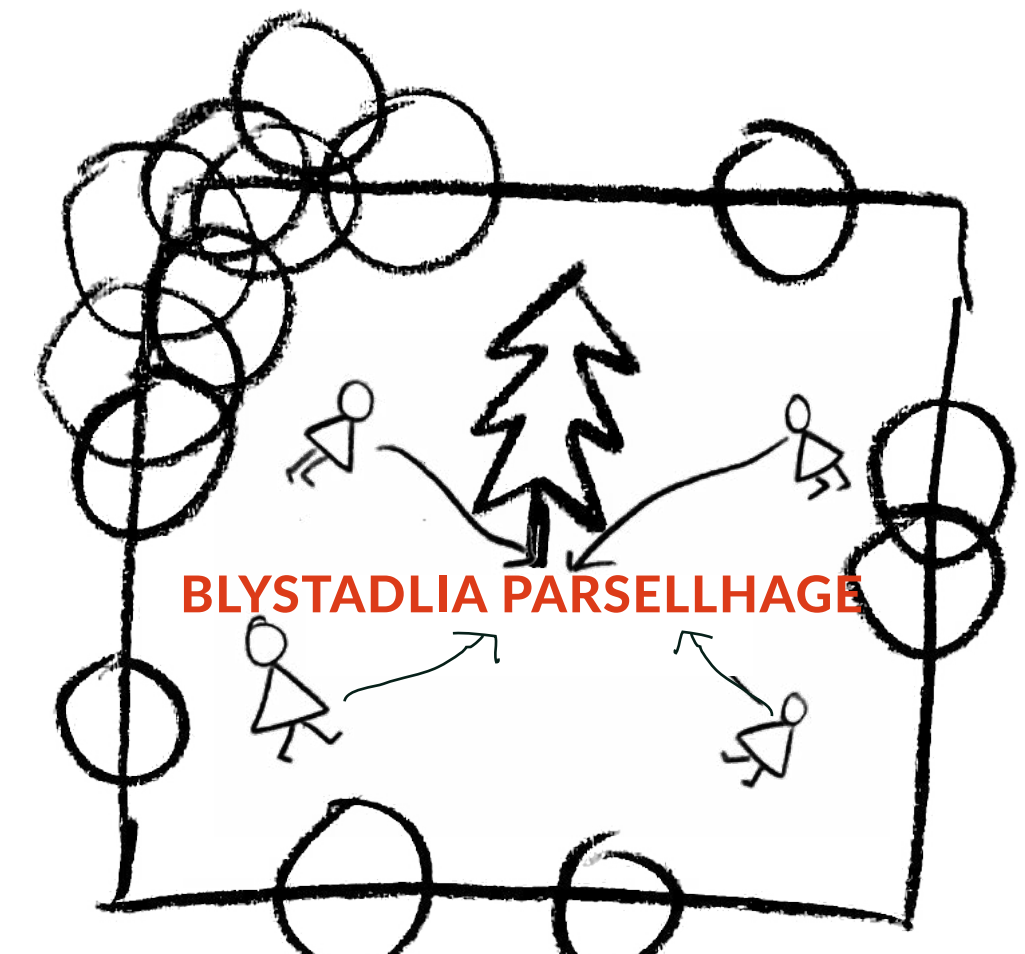
STEDSKAPING ER EN PROSESS!

Stedskaping er en vedvarende prosess. Det er nyttig å tenke på etablering av et sted som et sett muligheter for større eller mindre tilpasninger over tid. Tenker man på et sted som en prosess fremfor ferdig utforming, kan man jobbe med å skape sammenhenger mellom omkringliggende butikker, leverandører, fasiliteter og aktiviteter. Slik kan resultatet bli en samlende prosess.

Stedskaping er også en gruppeoppgave, der man vil oppleve nytten av å arrangere aktiviteter hele året. Her er frivillighet og donasjon en nøkkel.

Forslag til aktiviteter her er:

- 1) Overskuddsbord (restemat).
- 2) Naturvandring (insektsafari, spiselige vekster, bærplukking, sopptur).
- 3) Kunstinstallasjoner (f.eks skilt laget sammen med barn fra Blystadlia skole).

Å se på etableringen av persellhage som en prosess der man gjennom arrangementer og aktiviteter tiltrekker seg stadig flere folk og knytter nærmiljøet opp mot prosjektet. Aktiviteter og opplevelser er samlende og sørger for eierskap til området.

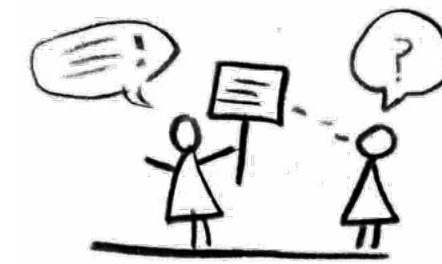

TRINN 1: PERMADUGNAD

SØKE OM PERMADUGNAD?

Permadugnad eller "Permablitz" er et konsept som dukket opp i fjor i Oslo. Gruppa som står bak permadugnad, har fått støtte fra kommunen for å kjøpe utstyr og arrangere dugnader med mål om å hjelpe folk i gang med å dyrke sin egen mat og innføre økologiske prinsipper i sitt grøntområde. Privatpersoner, barnehager, skoler, aldershjem eller andre som vil omgjøre en hage eller et grøntareal til en spiselig hage, som f.eks en grønnsakshage, frukthage, matskog eller lignende kan ta kontakt og sette seg på venteliste for en dugnad.

På en permadugnad, får hagen et komplett nytt utseende i løpet av én dag ved hjelp av mange frivillige hender.

Eksempler på hva som skjer på en dugnad kan være å lage grønsaksbed av en plen, plante frukttrær, beskjære bærbusker, bygge espalier til klatreplanter, sette opp et drivhus, lage varmebenk, eller liknende. Permadugnadene blir lagt opp pedagogisk, slik at de skal fungere som praktiske mini-kurs for de fremmøtte frivillige.

Raised bed filling in layers

Garden soil
mixed with
compost soil

Dung, manure,
compost

Foliage, leaves

Grass sods
(sods upside down)

Wood
Chaffed wood
Branches
Trunks

TRINN 1: PERMADUGNADS-AKTIVITETER

EKSEMPEL PÅ PERMAKULTUR OG NYETABLERING AV BED OG MATJORD

Permakultur er en fremgangsmåte som tenker på kretsløpet i hagen. Målet er at minst mulig skal hentes inn og slippes ut, slik at søppel og avfall ikke skal finnes i en permakulturfage. Til venstre er en måte å tenke på som kommer fra permakulturen: Man kan jobbe med opphevede bed som man bygger opp av kvister og grovt plantemateriale nederst, løv, gresstorv og gress i andre rekke og deretter kompost som kan blandes inn med jord man finner på stedet (eller henter inn dersom man er nødt). Slik kan man sørge for at man både sparer ressurser på innhenting av masser, og at man bygger opp en god matjord på sikt.

PLANTING AV POTETER I GRESS

Det er mulig å transformere gressplen til nytte over tid, med for eksempel dyrking av poteter. Se illustrasjon til høyre. Her kan man begynne med å brette ut bløtlagte aviser i striper sammen med steinmel (1-2-3), sette poteter i hull (4 - bruk spett), og dekke til med halm (5-6).

TRINN 1: SLÅTTENG

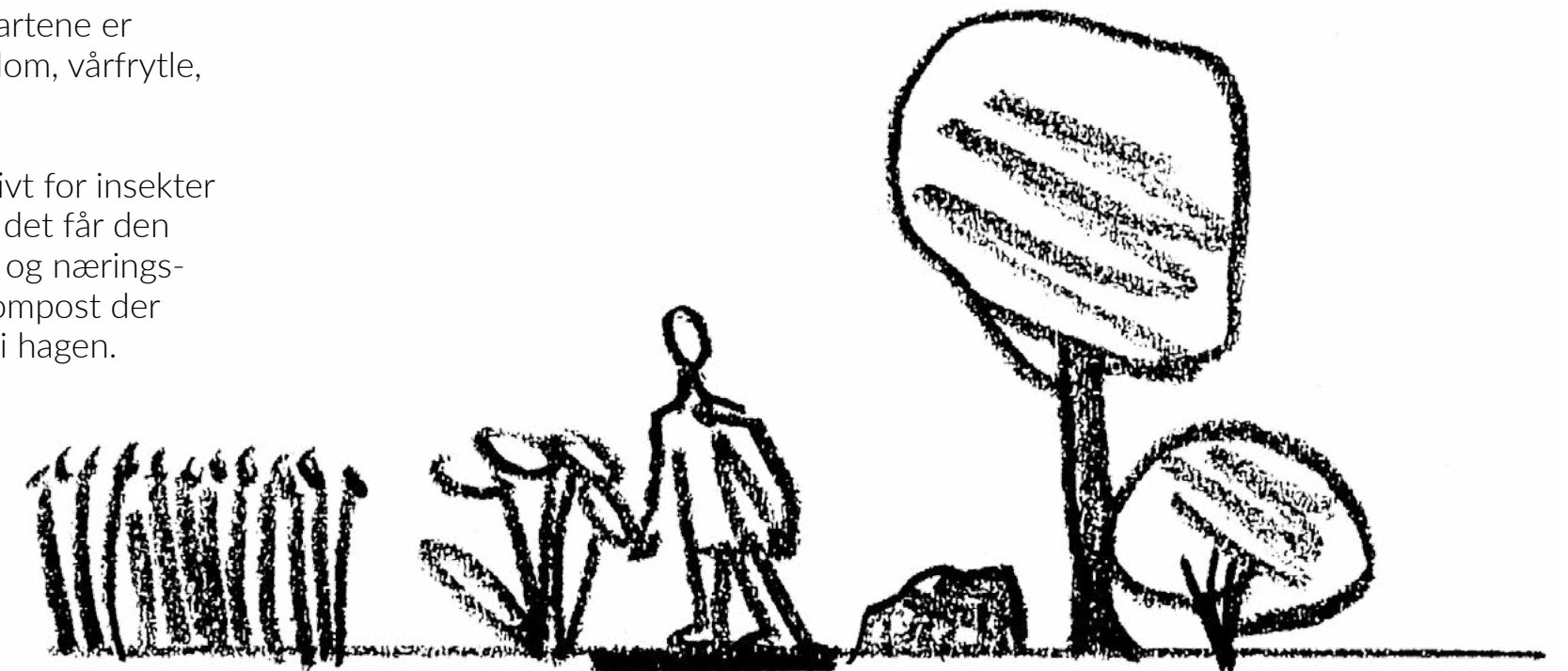
ETABLERING AV SLÅTTENG

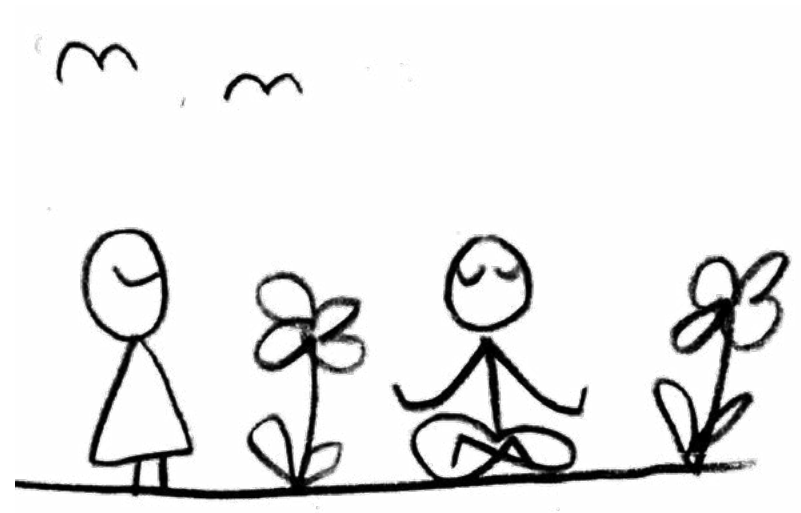
Naturtypen slåttenger (slåttemark) tilhører kulturlandskapet og er et resultat av landbruk, ofte på husmannsplasser, hvor graset i gamle dager ble slått med ljå og med slåmaskin trukket av hest. Så ble høyet tørket på hesjer. Etter slåttten ble slåttenga brukt til beiting, og eneste form for gjødsel var husdyrmøkk fra beitende dyr. Slåttengene er en naturtype som har stort arts mangfold av planter, insekter og edderkoppdyr, og er i moderne tid en naturtype som er truet av gjengroing.

Plantene på de gamle slåttengene klarer seg med lite nitrogen, men artene er lyskrevende. Eksempler er prestekrage, tiriltunge, blåklokke, jonsokblom, vårfrytle, engnellik, gulaks og nattfiol.

En slåtteng øker arts mangfoldet på et sted, da det er spesielt attraktivt for insekter å etablere seg der. Engvegetasjon ønsker seg lite næringsrik jord, og det får den når plantene blir slått og fraktet vekk. Da etablerer ikke mer invasive og næringskrevende arter seg. Man kan se slåttengen i sammenheng med en kompost der man kan sørge for at innholdet blir til jord og er en del av kretsløpet i hagen.

Botanisk hage i Oslo (bilde) gjør forsøk med slåtteng, og er dermed en god ressurs. Bymiljøetaten i Oslo gjør også forsøk med eng i urbane strøk.

Skisseforslag til etablering av parsellhage i
Blystadlia. Utarbeidet for Blystadlia Miljø-
forum av Kristin Sunde Landskap

Kontaktinformasjon:

Blystadlia Miljøforum v/Tom Skjekkeland

Mobil: 90 69 73 67

E-post: 2mskj@online.no

Kristin Sunde Landskap

Mobil: 98 69 12 47

E-post: kristinksunde@gmail.com